

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANDLAŞMASINDA VE TATBİKATINDA
“MUHTAR OLMAYAN ÜLKELER” (1)

Yazan : Dr. Mehmet Gönlübol
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Devletler Hukuku Asistanı

İkinci Cihan Harbinin hitamına kadar sömürge statüsünü haiz olan ülkelerden birçoğu milliyetçi tazyik ve ayaklanmaların neticesi olarak son on yıl zarfında bağımsızlıklarını kazanmış bulunmaktadır. Ceman nüfusu 600 milyona yakın olan Hindistan, Pakistan, İndenozya, Birmanya, Filipin Cumhuriyeti, Seylân, Suriye, İsrail, Lübnan, Ürdün ve Sudan bağımsız birer Devlet olmuşlardır; diğer bazılarının da yakında bağımsız olacakları muhtelif delillerden anlaşılmaktadır. Bugün Birleşmiş Milletler Andlaşmasının uygulandığı muhtar olmayan ülkelerde 200 milyona yakın insan yaşamaktadır. Bu ülkelerin gittikçe artan bir çoğunluğu, Andlaşmanın amaçları arasında da (Madde 1, paragraf 2) belirtildiği veçhile, kendi mukadderatlarını kendileri tayin edebilecek bir durumda olduklarını muhtelif şekillerde tebarüz ettirmeye çalışmışlardır. Muhtar olmayan ülkeler halkının bu emelleri birçok Teşkilât üyeleri tarafından da muhtelif sebeplerle savunulmuştur. Asya ve Yakın Doğu memleketleri bağımsızlıklarının yakın mazisi bakımından, Güney Amerika Devletleri millî benlik meselelerine karşı hassas olmaları dolayısıyla, Sovyetler Birliği ve diğer Doğu Avrupa Devletleri ideolojik noktai nazardan ve Amerika Birleşik Devletleri de geleneksel sebeplerle bu ülkeler halkının diğer Devletlerin hakimiyeti altında yaşamasına tesamühle bakmamışlardır (2). Bununla beraber muhtar olmayan ülkelerin Birleşmiş Milletlerdeki en aktif müdafileri muhakkak ki bağımsızlıklarını yeni kazanmış olan Devletler yani Teşkilâtın

(1). “Muhtar olmayan ülkeler” tabiri Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ve tatbikatında eski “sömürgeler” tabiri yerine kullanılmaktadır. Yeni tabirin, sömürgeciliğin bırakmış olduğu bazı kötü tesirleri hatırlatmaması bakımından hayırlı olduğu kanaatındayız. Bununla beraber bu isim değişikliği gerisinde geniş ölçüde aynı kalmış bulunan hakikatın her zaman göz önünde tutulması gerekir.

(2). “Africa at the Assembly,” *The Economist*, 3 Aralık 1949, s. 1219.

Asya, Yakın Doğu ve Afrika kıtalarındaki üyeleri teşkil etmiştir (3). Bilhassa bu gurup Devletlerle muhtar olmayan ülkeler idaresiyle sorumlu olan Devletler arasında mezkûr ülkelerin Andlaşma hükümleri gereğince idare edilmeleri meselesi Birleşmiş Milletleri, Doğu-Batı mücadelesi dışında, en fazla meşgul eden bir mesele olmuştur. Bu sebepten Andlaşmasının bu ülkelerle ilgili olan hükümlerini incelemek konunun aydınlanması bakımından lüzumludur.

Prensip ve sorumlular hakkındaki "Demeç"

"Muhtar Olmayan Ülkeler Hakkındaki Demeç" diye isimlendirilmiş bulunan Birleşmiş Milletler Andlaşmasının XI ci Bölümü, sömürgelerin Birleşmiş Milletler camiası içindeki hukukî statüleri hakkında hükümler ihtiva etmektedir. XII ve XIII cü Bölümlerde zikredilen vesayet altındaki ülkeler de dahil olmak üzere bütün muhtar olmayan ülkelere tatbik edilen bu hükümler, Andlaşmanın aktinden önce bu sahadada kaleme alınmış herhangi bir vesikadan daha geniş şartları muhtevi bulunmaktadır (4). Bununla beraber vesayet altındaki ülkelerle muhtar olmayan ülkelerin Birleşmiş Milletler çerçevesi içindeki statüleri arasında tefrik yapmak zarurîdir.

Vesayet Rejimi İkinci Dünya Harbi hitamında manda altında bulunan ülkelerle bu Harbin neticesinde düşman Devletlerden ayrılan ülkelere ve idarelerinden sorumlu olan Devletler tarafından isteyerek bu rejime tabi kılınan ülkelere uygulanır (5). Bu ülkeler "idare ile görevlendirilmiş makam" larca her ülke için doğrudan doğruya "ilgili Devletler" arasında yapılan vesayet anlaşmaları ile (6) XII ve XII ci Bölüm hükümleri ve 73 ncü maddenin (e) paragrafı hariç XI nci Bölüm

(3) Birleşmiş Milletlerde muhtar olmayan ülkeler, teknik yardım ve Doğu-Batı mücadelesi gibi bazı meselelerde müştereken hareket eden bu Devletler gurubuna "Asya-Arap-Afrika bloku" da denilmektedir.

(4) Goodrich ve Hambro (ilâvelerle çeviren İlhan Lütem), **Birleşmiş Milletler Andlaşması; Şerh ve Vesikalar**, İstanbul, 1954, s. 439. Milletler Cemiyeti Misakının 22 ci Maddesi ile mukayese et.

(5) Madde 77. Bu son kategori altında şimdiye kadar hiçbir ülke vesayet rejimine tabi kılınmamıştır. United Nations, **Repertory of Practice of United Nations Organs**, c. IV, New York, 1955, s. 163. Genel Kurulun 1947 olağan toplantısı sırasında Hindistanın teklifi üzerine Dördüncü Komite tarafından kabul edilen ve Birleşmiş Milletler Üyelerinin idareleri altında bulunan ülkeler için vesayet anlaşmaları teklif etmeleri ümidini izhar eden bir tasarı, Genel Kurul tarafından 24 e karşı 24 oyla reddedilmiştir. GA (II) Pleanary Meetings, c. I, ss. 651-667.

(6). Madde 79 ve 81.

hükümleri gereğince idare edilirler (7). Diğer taraftan vesayet altındaki ülkelerden gayri muhtar olmayan ülkelerin idaresinde sadece XI ci Bölümün genel hükümleri ile Andlaşmanın amaç ve prensipleri uygulanır.

XI ci Bölümü ihtiva eden 73 ve 74 cü Maddeler alâkadar üyelere bazı vecibeler yüklemektedir. Muhtar olmayan ülkeleri idare ile sorumlu olan Devletler bu ülkeler ahalisini bazı ana prensipler çerçevesi içinde idare edeceklerini deruhte etmektedirler. "Demeç", kendi kendini henüz tamamen idare etmeyen ülkeler ahali menfaatlerinin başta geleceği prensibini tanımakta ve bu ahalinin refahını "imkânın son haddine kadar" kolaylaştırmak mükellefiyetini idare ile sorumlu olan üyelerle "kutsal bir ödev olarak" yüklemektedir. Bu amaçla, idare ile sorumlu olan üyeler, bu ahaliye hakkaniyetle muamele etmek ve onu suistimallere karşı korumak; mezkûr ahalinin kendi kendini idare edebilmek kabiliyetini geliştirmek; sosyal, ekonomik ve ilmî amaçlara bilfiil erişmek üzere yapıcı gelişme tedbirlerini kolaylaştırmak, ilmî araştırmaları teşvik etmek ve milletlerarası ihtisas müesseseleri ile işbirliği yapmak; iyi komşuluk genel prensiplerini tatbik etmek; ve nihayet, muhakkak ki en mühim olarak ta, "bilgi için" muntazam olarak Genel Sekreteri bazı hususlarda malumattar bulundurmak gibi mahsus vecibeler yüklenmektedirler.

XI ci Bölümün "Demeç" adıyla isimlendirilmiş olması, bazı idare ile görevlendirilmiş Devletler tarafından bu Bölümde derpiş edilen vecibelerin tek taraflı bir taahhüt olduğu ve dolayısıyla kendilerini bağlamadığı şeklindeki iddialarına sebebiyet vermiştir (8). Diğer taraftan, 73 ve 74 cü Madde hükümlerinin bazı Devletler tarafından yapılmış tek taraflı bir demeç olmadığı fakat bütün Teşkilât Üyelerinin âkit buldukları çok-taraflı bir anlaşmanın hükümleri olduğu ileri sürülmüştür. Böylece bu hükümler devamlı bir şekilde ihlâl edilirse, 6 cı Madde-

(7). "Bir vesayet anlaşması yürürlüğe girdiğinde anlaşmadan ve Bölüm XII ve XIII den doğan vecibeler bahis konusu ülkeye tatbik olunurlar. Maa-fafih, 73 ncü maddede ülkeler ahalisinin menfaatlerinin başta geleceğine dair konuşulmuş olan prensip (ve) madde 73 (e) istisnası ile Madde 73 ve 74 gereğince kabul olunan vecibeler 'Vesayet anlaşmaları hükümlerine ve muhtar olmayan ülkelerin iki kategorisinin ayrı statülerine itibar olunmak şartı ile' vesayet altındaki ülkelere de tatbik edilirler." Goodrich ve Hambro (İlhan Lütem), a. g. e., s. 441.

(8). Bu hususta Fransız delegesinin söyledikleri için, bak **Journal of the United Nations**, No. 63: Supplement A-A/P.V./64, s. 703.

deki müeyyidelerin tatbik edebileceği, yani o Üyenin Teşkilâttan ihraç edilebileceği söylenmiştir (9).

San Francisco Konferansı sırasında bu Bölümün Andlaşmaya ithal edilmesi bilhassa Avustralya ve Birleşik Krallık gibi iki sömürgeci Devletin teşvik ve yardımlarıyla kabil olmuştur (10). Bu sebeple XI ci Bölümün ilk gayesinin, isminin de işaret ettiği veçhile, anavatanın sömürgeler idaresinde takip edeceği genel siyasetin bir demeç şeklinde ifade edilmesi olduğu düşünülebilir. Diğer taraftan "Demeç" in çok-tarafli bir anlaşmaya ithal edilmiş olması, Andlaşmanın diğer hükümleri ile beraber yürürlüğe girmesi ve tarafları bağlaması için kâfi bir sebep teşkil etmektedir. Bu hükümlerin tatbik edilebilmesi için vesayet anlaşmaları yapılmasına veya Vesayet Meclisinin kurulmuş bulunmasına lüzum olmadığı Genel Kurulun ilk kararlarından birinde belirtilmiştir (11).

XI ci Bölüm hükümleri tatbikatta birçok sorulara yol açmıştır. Meselâ bu ülkeler ahalisinin "menfaatleri" nelerdir? Veya onların refahının son haddi ne olabilir? Andlaşma "bu ahalinin kendi kendini idare edebilmek kabiliyetini geliştirmeyi" kaydetmekte fakat bunu "her ülkenin ve ahalisinin ve bunun gelişmesindeki muhtelif derecelerin özel şartlarına uyar ölçüde" kaydı ile sınırlamaktadır. Bu şartları kim tespit edecektir? Andlaşmada yorumlayıcı bir kayıt bulunmadığına göre, tefsir işinin idare ile sorumlu olan Üyelerin keyfî iradelerine bırakıldığı kabul edilebilir mi? Bundan başka Andlaşma "kendi kendini idare (self-government) ile "bağımsızlık" (indepence) arasında ayırma yapmaktadır. Her iki tabir de vesayet altındaki ülkelerle ilgili maddelerde kullanıldığı halde "bağımsızlık" XI ci Bölümde zikredilmemiştir (12). Bu mesele San Francisco Konferansı sırasında bazı tartışmalara

(9). Hans Kelsen, **The Law of the United Nations**, London, 1951, s. 553. Andlaşmanın 6 ncı maddesi şöyle demektedir: "Bir Teşkilât Üyesi işbu Andlaşma'da beyan olunan prensipleri devamlı şekilde ihlâl etmekte ısrar ederse, Güvenlik Meclisinin tavsiyesi üzerine, Genel Kurulca Teşkilâttan ihraç edilebilir."

(10). San Fransisco Konferansı sırasında Avusturalya ve Birleşik Krallığın muhtar olmayan ülkelerle ilgili teklifler için bak **UNCIO**, c III, 548 ve 609; Docs. 2, G/14 (1), s. 6 ve 2, G/26 (d), s. 1.

(11). U. N. Doc. A/64, D. 13.

(12). Andlaşmanın 76 (b) Maddesi Vesayet Rejiminin öz gayelerinden biri olarak "Vesayet altındaki ülkeler halkının siyasi, ekonomik ve sosyal ilerlemesini kolaylaştırmak, her ülke ve ahalisine has şartları, ilgili ahalinin serbestçe izhar edilen emellerini ve her Vesayet anlaşmasında derpiş edilebilecek hükümleri de gözönünde tutmak şartıyla, işbu ülkeler halkının kendi kendilerini idare kabiliyetine veya bağımsızlığa doğru tedrici gelişmelerini de kolaylaştırmak" olduğunu derpiş etmektedir.

sebepler olmuş ve her ülkenin özel şartlarına uygun olacak surette bağımsızlık veya kendi kendini idareye doğru geliştirilmesi teklif olunmuştu. Fakat bu teklif bazı sömürgeci Devletlerin itirazı üzerine reddedilmişti (13). Öyle ise XI ci Bölümde bahsedilen halkın muhtelif sahalardaki gelişmeleri kabul edildiği hâlde onların bağımsızlık hakları hiçbir veçhile tanınmıyacak mıdır? Andlaşmanın amaçları ve milletlerarası ekonomik ve sosyal işbirliği ile ilgili hükümleri arasında milletlerin (peoples) kendi mukadderatlarını kendilerinin tayin hakkına saygı gösterilmesi kaydı bulunmaktadır. Bu sebepten bu maddelerle ilgili görüşmelerde muhtar olmayan ülkelerin bağımsızlık haklarının devamlı bir tartışma konusu olmasına mani olunamamıştır (14).

Muhtar olmayan ülkeler hangileridir ?

XI ci Bölümün tatbikatta doğurduğu en büyük güçlüklerden biri bu ülkelerin hangi ülkeler olduğunu tayin etmek meselesi olmuştur. Andlaşmada bazı mahsus vecibeler adları tasrih edilmemiş bazı Devletler tarafından idareleri altında zikredilmeyen bazı ülkeler için kabul edilmiştir. Bu eksiklik tartışma konularına yol açmıştır. Meselâ, muhtar olmayan bir ülke nedir? Ne zaman ve hangi şartlar altında bir ülke kendi kendini idare eder durumda sayılır, veya aksi cihetten düşünülürse, muhtar olmayan ülke sayılamaz? Bu durum hangi makam tarafından nasıl tespit edilir? Birleşmiş Milletler tarafından mı yoksa idare ile sorumlu Devletler tarafından mı?

Genel Sekreter 1946 da bütün Üye Devletlere birer mektup göndererek (a) muhtar olmayan ülkeleri tayin eden faktörlerin ne olabileceğini ve (b) her Üyenin idaresi altındaki ülkelerin isimlendirilmesini talep etmiştir (15). Birinci soruya 22 Devletin verdiği cevaplarda çok farklı faktörler zikredildiği gibi bazı idare ile sorumlu olan Dev-

(13). Çin delegesi tarafından yapılan bu teklifle lehinde ve aleyhinde yapılan konuşmalar için, bak **UNCIO**, c. X, 453; Doc. 404, II/4/17, s. 2-3.

(14). Andlaşmanın I (2) ci Maddesi Teşkilâtın amaçlarından biri olarak "Milletlerarasında, mülkelerin hak eşitliği prensibine ve kendi mukadderatlarını kendilerinin tayin hakkına saygı üzerine kurulmuş dostane münasebetler geliştirmek ve dünya barışının sağlanmasını için elverişli her türlü diğer tedbirleri almak" ı belirtmektedir. Andlaşmanın "Milletlerarası Ekonomik ve Sosyal İşbirliği" ile alakadar hükümlerinin giriş "Milletler arasında hak eşitliği prensibine ve her milletin kendi mukadderatını kendisinin tayin etmesi hakkına saygı gösterilmesine dayanan barış ve dostluk münasebetlerini sağlamak için lüzumlu istikrar ve refah lüzumlu istikrar ve refah şartlarını yaratmak üzere, Birleşmiş Milletler" in bazı tedbirler alacağı belirtilmektedir.

(15). U. N. Doc. A/74.

letler bu meselenin kendi millî yetkileri dahilinde bir mesele olduğunu ve Andlaşmanın 2 c Maddesinin 7 ci paragrafı hükümleri gereğince Birleşmiş Milletleri müdahale edemeyeceğini bildirdiler (16). Bu şekilde faktörler meselesi halli güç bir problem olarak ortaya çıkınca Genel Kurul bu ülkeleri tayin işine teşebbüs edilmemesine karar vermiştir (17).

İkinci soruya verilen cevaplarda üye Devlet idareleri altında 74 ülkenin bulunduğunu bildirdiler. Bu ülkeler şunlardır :

<i>İdare ile sorumlu olan Üyeler</i>	Ülkeler
Avustralya	Papua
Belçika	Belçika Kongosu
Danimarka	Grönland
Fransa	Fransız Ekvator Afrikası(Hindistandaki Fransız Sömürgeleri, Büyük Okyanustaki Fransız Sömürgeleri, Fransız Guiana'sı Fransız Somalisi, Fransız Batı Afrikası, Guadeloupe ve bağlı ülkeler, Hindiçini, Madagaskar ve bağlı ülkeler, Martinique, Fas, Yeni Kaledonya ve bağlı ülkeler, İngiliz-Fransız Kondominyom'u altında Yeni Hebrides, Réunion, Saint-Pierre ve Miquelon, Tunus.
Hollanda	Curaço, Surinam, Hollanda Hindistanı
Yeni Zelanda	Cook Adaları, Tokelau Adaları
Birleşik Krallık	Aden (Sömürge ve Himaye Altında Ülke)
	Bahamalar, Barbadoslar, Basutoland, Himaye altında Bechuanaland Ülkesi, Bermuda, İngiliz Guianası, İngiliz Hondurası, Himaye Altında İngiliz Somalisi Ülkesi, Brunei, Kıbrıs, Dominica, Falkland Adaları, Fiji, Gambia, Cebelitarık, Altın Sahili (Sömürge ve Himaye Altında Ülke), Grenada, Hong Kong, Jamaica, Leeward Adaları, Malaya Birliği, Malta, Mauritius, Nigeria, Kuzey Borneo, Kuzey

(16). *Ibid.*, Annexes I-VIII ve A/74/Add. 1-2.

(17). GA (1/2), 4th Com., part III, s. 9.

Rhodesia, Nyasaland, St. Helena ve bağlı ülkeler, St. Lucia, St. Vincent, Sarawak, Seychelles, Sierra Leone, Singapur, Swaziland, Trinidad ve Tobago, Himaye Altında Uganda Ülkesi, Himaye Altında Zengibar Ülkesi, Batı Pasifik Yüksek Komisyonu Ülkeleri (Gilbert ve Ellice Adaları Sömürgesi, Himaye Altındaki İngiliz Solomon Adaları Ülkesi, Pitcairn Adası)

Birleşik Amerika

Alaska, Amerikan Samoa'sı, Guam, Hawaii, Panama Kanalı Bölgesi, Puerto Rico, Virgin Adaları (18)

Böylece idare ile sorumlu olan Üyeler yukarıda ismi geçen ülkeler hakkında Andlaşmanın 73 cü Maddesinin (e) paragrafı gereğince Birleşmiş Milletleri malûmattar kılmayı kabul etmişlerdir. Fakat haklarında malûmat gönderilen ülkelerin adedi 1953 te 60 şa düşmüştür (19). Bunun sebebi olarak ta idare ile sorumlu olan bazı Devletler, 1946 dan önce muhtar olmayan bu ülkelerden bazılarının, henüz egemenliklerini kazanmış olmamakla beraber, 73 cü Maddenin (e) paragrafında zikredilen ekonomik, sosyal ve eğitim sahalarında kendi kendilerini idare etmeye başladıklarını ve bu hususlarda anavatanla hiçbir ilgileri kalmadığını bildirmişlerdir. Bu Üyelere göre 73 cü Maddenin (e) fıkrasındaki "anayasaya müteallik mülâhazalar mahfuz kalmak üzere" kaydı bu seviyeye ulaştıktan sonra artık anavatan tarafından herhangi bir malûmatın gönderilmesini mecbur etmemektedir. Diğer taraftan idare ile sorumlu olmayan üyeler ise, muhtar olmayan bir ülke listeye dahil edildikten sonra onun hakkında malûmat gönderilmesi o ülkenin idaresi ile sorumlu olan Devletin tek taraflı iradesine bağlı amıyacağına iddia etmişlerdir. Bu üyelere göre malûmat gönderilmesini durdurmak ancak kendi kendini *tamamen* idare hakkı verildiği zaman kabildir. Bu hususta karar vermek te Birleşmiş Milletlerin yetkisi dahilindedir (20).

(18). GA Resolution 66 (I).

(19). **Yearbook of the United Nations**, 1954, s. 309. İdare ile sorumlu olan üyeler tarafından İndonezya, Puerto Rico ve Grönland hakkında malûmat gönderilmesinin durdurulması üzerine Birleşmiş Milletlerde vuku bulan tartışmalar ve alınan kararlar için, bak **United Nations, Repertory...**, s. 80 vd.

(20). **Ibid.**, s. 67 vd.

Muhtar olmayan ülkeler hakkında malûmat vermek

XI ci Bölümde deruhte edilen vecibeler umumî mahiyettedir ve tatbik edilmeleri hemen hemen tamamen idare ile sorumlu olan Devletlerin iyi niyetlerine terkedilmiştir. Bunun yegâne istisnası bazı müşahhas hükümler ihtiva eden 73 cü Maddenin (e) paragrafıdır. Bu paragrafta, muhtar olmayan ülkelerin ekonomik, sosyal ve eğitim şartları hakkında genel mahiyetteki malûmatın idare etmekle sorumlu olan Devletler tarafından Genel Sekretere muntazaman verileceği derpiş edilmektedir. Sömürgelerin ne şekilde idare edildiklerini dünya efkârına duyurulmasına yardım etmiş olan bu vecibe, önceki milletlerarası tatbikata nispetle büyük bir ilerleme teşkil etmektedir (21). Bununla beraber bu paragraf malûmatın muhtevası, hangi devreye şamil olacağı, ne kadar fasılalarla gönderileceği ve nasıl kullanılacağı hakkında hiçbir kayıt ihtiva etmemektedir. eVrilecek olan malûmat Birleşmiş Milletler kütüphanesinde bir referans kaynağı olarak mı kalacaktır, Genel Sekreterin şahsen malûmat sahibi olması için mi gönderilmiştir yoksa bütün Üye Devletlerin malûmat edinmeleri için mi gönderilmiştir? Eğer bu son suale müspet cevap verilebilirse, idare etmekle sorumlu olmayan Üyelerin diğer Üyeler tarafından deruhte edilmiş olan vecibelerin ifasında hak ve sorumlulukları nelerdir. Bundan başka 73 cü Madde şümullüdür ve mezkûr ülkelerin "kendi kendini.. tamamen idare" kabiliyetini geliştirmeyi kaydetmektedir. Fakat paragraf (e) siyasî malûmatın gönderilmesi hakkında hiçbir kayıt ihtiva etmemektedir. Bunun manası tatbikatta değişik yorumlara yol açmıştır. Malûmat gönderme kendi kendini *tamamen* idare hakkı virilinceye kadar mı devam edecektir yoksa sadece paragraf (e) de zikredilen ekonomik, sosyal ve eğitim sahalarda da bu hak verilinceye kadar mı? Her iki durumda da, mademki siyasî malûmat gönderilmesi açık olarak belirtilmemiştir, Birleşmiş Milletler kendi kendini idare kabiliyetinin geliştirildiğini nasıl anlayabilecektir? Daha önemli ve esasa müteallik bir سوال, Birleşmiş Milletlerin bu hususta karar vermeye yetkisi var mıdır?

Genel Sekreterin teklifi üzerine, idare ile sorumlu olan Devletler tarafından gönderilecek olan malûmatın yıllık raporlar halinde sunulması kabul edilmiştir (22). Genel Kurul birinci, ikinci ve üçüncü olağan oturumlarında malûmatın (a) en yeni bilgiyi ihtiva etmesi, (b) her yıl Haziran ayına kadar Genel Sekretere verilmiş olması ve (c) Genel Sekreter tarafından sınıflandırılması, tahlil edilmesi ve hülâsa edilmesini talep eden kararlar alınmıştır (23). Böylece, alınmaları zaten mukadder

(21). Geodrich ve Hambro (İlhan Lütem) a. g. e., s. 445.

(22). United Nations, **Repertory...**, s. 14.

olan bu kararlar, muhtar olmayan ülkeler problemlerinin Birleşmiş Milletlerde konuşulması için zemin hazırlamış oldu.

Ekonomik, sosyal ve eğitim sahalarda kendi kendini idare eden fakat siyasi sahada başka bir Devlete tabi olan ülkelerin 73 cü Madde içindeki statülerini tayin etmek uzun tartışmalara yol açmıştır. Bir ülke 73 cü Maddenin genel hükümleri içine girdiği hâlde bu ülkeyi idare ile sorumlu olan Devlet paragraf (e) deki malûmat gönderme vecibesinden muaf tutulabilir mi? Bu husustaki iki görüş tarzı şu şekilde hü-lâsa edilebilir: idare ile sorumlu olan Üyelere göre yukarıda zikredilen sahalarda muhtariyet verildiği takdirde (e) paragrafındaki malûmat gönderme vecibesi artık tatbik edilemez. Muhtar olmayan ülkeler statüleri doğrudan doğruya alâkadar iki taraf arasında, yani sömürge ile anavatan arasında halledilebilecek bir meseledir ve eğer bazı hususlar anlaşma neticesinde alâkadar ülkelerin yetkilerine terkedilmişse bu sahalarda Birleşmiş Milletlere veya anavatann malûmat gönderme o ülkenin arzusuna bağlıdır. Muhtar olmayan ülkelerle anavatan arasındaki münasebetler, federal Devletle mürekkipleri arasındaki münasebetlere benzetilmektedir. Federal anayasalarda olduğu gibi, eyaletler (kantonlar v.s.) bazı sahalarda, meselâ eğitim sahasında, tamamen muhtar oldukları hâlde, diğer bazı sahalarda, meselâ millî müdafaa ve dış münasebetler sahalarda, federal Devlete tabi olabilirler (24). Diğer taraftan idare ile sorumlu olmayan Devletler ise bir ülkenin muhtar sayılabilmesi için o ülke halkının kendi kendini *tamamen* idare etmesi gerektiğini yani siyasi sahada muhtariyet verilmediği taktirde ekonomik, sosyal ve eğitim sahalarda da muhtariyetin mevzu bahis olamayacağını iddia etmişlerdir (25).

Böylece diğer malûmatla birlikte siyasî malûmatın da gönderilmesinin bir vecibe olarak deruhte edildiği savunulmuştur. Bu üyelere göre siyasi gelişme XI ci Bölümün tahsisî gayesidir. 73 cü Madde bir küll olarak nazarı dikkate alınmalı ve o şekilde yorumlanmalıdır. Paragraf (b) bu ahalinin "kendi kendini idare etmek kabiliyetini geliştirmeyi" kaydetmektedir. Bu sahadaki gelişme de siyasi müesseseler hakkında malûmat gönderildiği taktirde anlaşılabilir. Diğer taraftan 73 cü Maddenin (e) paragrafı siyasi malûmatı ihtiva etmediği ve gönderilecek malûmatın "Güvenlik icapları ve anayasalara müteallik mülâhazalar mahfuz kalmak üzere" kaydı ile sınırlanmış olduğu ileri sürülmüştür. Bun-

(23). GA Resolutions 66(I), 142(II) ve 218 (III). Standart şekil gönderilecek malûmatı ihtiyari ve mecburi olarak iki kısma ayırmaktadır. Önceki kısım siyasi malûmatı da ihtiva etmektedir.

(24). GA (VII), 4th Com., ss. 163-67 ve 183.

(25). *Ibid.*, ss. 158-60.

dan başka San Fransisco Konferansı sırasında siyasi malûmatın da gönderilmesi meselesi konuşulmuş olduğu hâlde bu sahada malûmat gönderilmesinin 73 cü Maddenin (e) paragrafı dışında bırakılmasına karar verilmiştir (26).

Genel Kurul 9 cu olağan toplantısına kadar siyasi malûmat ile ilgili olarak başlıca üç karar almıştır. 3 Kasım 1947 deki ilk kararı idare ile sorumlu olan bazı Devletlerin siyasî malûmatı ihtiyarî olarak gönderdiklerine işaret etmiş, bu nevi malûmatın kendi arzularıyla verilmesinin 73 cü Madde ruhu ile tam bir uygunluk hâlinde olduğunu ve binaenaleyh teşvik edilmesinin gerektiğini belirtmiştir. Genel Kurulun 1949 kararında idare ile görevli bazı Üyelerin gönderdikleri siyasi gelişme ile ilgili malûmatın taktirle karşılandığını ve diğer Üyelerin de bu gibi malûmatı göndermeleri ümit edildiği işaret edilmiştir. 1954 de kadar bu hususta başka bir karar alınmamıştır. 9 cu Genel Kurulun üçüncü kararıyla bu mesele yeniden ehemmiyet kazanmıştır. Son kararın giriş kısmında Genel Kurulun 73 cü Maddedeki prensip ve gayeler hakkında "görevler" ine işaret edilmekte ve bu prensip ve gayelerin ekonomik sosyal ve eğitim sahalarındaki gelişmelerle beraber siyasi sahaya da taallük ettiği belirtilmektedir. Aynı karar Genel Kurulun, milletlerin kendi mukadderatlarını kendilerinin tayin etmeleri hakkındaki 1952 kararına da atıfta bulunmaktadır (27).

Burada iki gurup Devlet arasında vuku bulan uyuşmazlık mevzuu Andlaşma hükümlerinin dar veya geniş tefsire mi tabi tutulması meselesidir. Paragraf (e) siyasi malûmatın gönderilmesini açık olarak kaydetmektedir. Şu hâlde 73 cü Madde dar tefsire tabi tutulursa bu nevi malûmatı vermenin bir vecibe olarak deruhte edilmediği neticesine varılır. Diğer taraftan aynı Madde ilk prensip olarak bu ülkeleri kendi kendini idareye doğru geliştirmeyi kaydetmektedir. Bu gelişme derecesinin ve süratının Birleşmiş Milletler tarafından öğrenilmesi için de bu sahada bilgi gönderilmesi icap etmektedir. Şu hâlde 73 cü Madde geniş tefsire tabi tutulunca siyasî malûmatın gönderilmesinin bir vecibe olarak deruhte edildiği neticesine varılır. İkinci yorum tarzını savunanların görüşleri, idare ile sorumlu olan bazı Üyelerin diğer malûmat

(27). Bu hususta yapılan konuşmaların metinleri için, bak A/AC. 9/SR. 12, 13, 15 ve 16; GA (II), 4th Com., ss. 72-76.

(27). GA Resolutions 144 (II), 327 (IV) ve 848 (IX).

arasında kendi arzularıyla siyasî müesseselerin gelişmelerine müteallik bilgileri de göndermeleri sebebiyle kuvvetlenmiştir (28).

Malûmatın incelenmesi meselesi (Mahsus Komite)

73 cü Madde ile ilgili diğer bir uyuşmazlık konusu da gönderilen malûmatın incelenmesi için mahsus bir komite ihdas edilmesi meselesi olmuştur. 1946 da Sekreterliğin hazırladığı bir çalışma raporunda gönderilen malûmatın çok tafsilâtlı olduğu ve Genel Kurul toplantılarından önce bunun incelenmesi ve önemli noktaların işaret edilmesinin faydalı olacağı belirtiliyordu (29). Rapor üzerinde tartışmalar sırasında malûmatın Vesayet Meclisi tarafından incelenmesi için bir teklif yapılmış ise de bu teklif reddedilmiştir. Bundan sonra, üyelerinin yarısını idare ile sorumlu olan Devletlerin ve diğer yarısını da idare ile sorumlu olmayan Devletlerin teşkil ettiği bir *ad hoc* komite kurulması ve bu komitenin Genel Kurulun ikinci olağan toplantısından önce gönderilen malûmatı inceleyerek ikinci Genel Kurula tavsiyelerde bulunması teklif edilmiştir. İdare ile sorumlu olan Devletler bu teklife itiraz etmişlerdir. Bu itirazlar şu üç noktada hülâsa edilebilir: (a) böyle bir komitenin kurulması Andlaşma hükümlerini ihlâl eder; (b) Genel Kurul ancak bir oturum süresi için tâli uzuvlar ihdas edebilir; (c) malûmat, komite yerine Sekreterlik tarafından incelenebilir. Bunlara cevap olarak ta Andlaşmanın 22 ci Maddesi ile Genel Kurul içtüzüğünün 100 cü maddesinin böyle bir komitenin kurulmasına cevaz verdiği ileri sürül-

28). Hükümlerin nasıl yorumlanacağına dair Andlaşma herhangi bir kayıt ihtiva etmemektedir. San Francisco Konferansında bu mesele Komite IV/2 (Hukuki Meseleler) tarafından konuşulduktan sonra "Teşkilâtın muhtelif uzuvları günlük çalışmalarında kendi faaliyetlerine tatbik edilebilecek Andlaşma hükümlerini tefsir etmelerinin çaresiz olduğu" neticesine varmıştı. **UNCIO**, XIII, 709-710. Bu "netice" Andlaşmaya ithâl edilmesi sebebiyle tarafları bağlamamakla beraber tatbikatta devamlı surette kullanılmakta ve her uzuv Andlaşma hükümlerini kendi istediği şekile tefsir etmektedir. Milletlerarası Adalet Divanı "Birleşmiş Milletler Hizmetinde Uğranılan Cismani Zararların Tazmini Meselesi" inde geniş tefsiri tercih etmiştir. Divan istişari reyinde "Devletler hukukunda Teşkilâtın, Andlaşmada sarih olarak belirtilmemekle beraber, vazifesini ifa edebilmesi için zaruri olarak zimmî yetkilere sahip bulunduğunu ad etmek gerekir" —miştir. "Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations," Advisory Opinion: **International Court of Justice Reports 1949**, ss. 182-83. Zimmî yetkiler doktrinini tasvip eden bu karar, Birleşmiş Milletler faaliyetlerini sınırlayacak olan dar tefsiri reddetmektedir.

(29). U. Nn Doc. A/C. 4/29.

müştür (30). İdare ile sorumlu olan üyelerin itirazlarına rağmen Genel Kurul bir sene müddetle bir *ad hoc* komite kurulmasına karar vermiştir (31). Müteakip yıllarda Komitenin faaliyetleri birer yıl süre ile ve 1949 da ve 1952 de de üçer yıl süre ile uzatılmıştır (32).

Komite ile ilgili olarak görüşülen en mühim meselelerden biri, Madde 73, paragraf (e) nin tatbiki için devamlı bir komitenin kurulup kurulamayacağı meselesi olmuştur. İdare ile sorumlu olan Devletlerden çoğu, görevi sadece usul meselelerine inhisar eden ve esas meselelerde yetkisi olmayan devamlı bir komite kurulmasının milli yetkilerine bir müdahâle teşkil edeceğini iddia etmişlerdir. İdare ile sorumlu olmayan Devletler ise komite süresinin kendi kendini henüz tamamen idare etmeyen ülkeler bulunduğu müddetçe uzatılmasını, yani devamlı bir komite kurulmasını istemişlerdir (33).

Devamlı bir komitenin kurulması muhtar olmayan ülkeler üzerine bir nezaret hakkı ihdas edilmesi demek olacağına şüphe yoktur. XI ci Bölüm bu hakkı Birleşmiş Milletlere tanımamaktadır. Vesayet altındaki ülkelerle diğer muhtar olmayan ülkeler arasındaki temel farklardan biri de budur. Vesayet Rejiminde, Genel Kurulun yetkisi altında çalışan Vesayet Meclisi idare ile görevlendirilmiş makamların sunduğu raporlarla vesayet altındaki ülkelerden gelen dilekçeleri tetkik ve bu ülkeleri teftiş suretiyle bir nezaret hakkı ifa eder (34). XI ci Bölümde zikredilen ülkeler için böyle bir organ tasrih edilmemiştir. Bununla beraber bu Bölüm, Andlaşmanın diğer maddeleriyle beraber nazarı dikkate alınmalı ve bu şekilde yorumlanmalıdır. Böylece Genel Kurulun Muhtar olmayan ülkeler üzerindeki yetkisinin idare ile sorumlu olan Devletlerin iddia ettiğiinden daha fazla olduğu görülür. Şöyle ki: Genel Sekreter kendisine "bilgi için" verilen malûmatı Andlaşmanın 98 ci

(30). U. N. Doc. A/C. 4/67; GA (1/2), rth Com., ss. 124-27. 22 ci Madde şöyle demektedir: "Genel Kurul görevlerinin yapılması için gerekli gördüğü/tâli uzuvları vücuda getirebilir."

(31). GA Resolution 66(I).

(32). 1947 den sonra tesis edilen komitelerin adı "Andlaşmanın 73 (e) cü Maddesi gereğince Gönderilen Malûmat Hakkında Özel Komite" idi. 1952 de Komitenin adı "Muhtar Olmayan Ülkeler Hakkında Malûmat Komitesi"ne tahvil edildi. Bunun için sebep olarak ta Komitenin adının çok uzun olduğu ve dolayısıyla "Komite tarafından yapılmakta olan mühim vazifenin en geniş bir şekilde yayılmasını sağlayacak durumda olmadığı" verilmiştir. GA Resolution 569 (VI). Bununla beraber bu değişimin, muhtemelen, sarıh bir şekilde tahdit edici olan 73(e) cü Madde nin Komitenin adında anılmaması için yapıldığı düşünülebilir.

(33.) A/AC.28/W.22 ve A/AC.28/W. 19.

(34). Madde 87.

Maddesi gereğince Teşkilâtın çalışması hakkında Genel Kurula sunduğu yıllık raporlarda göstermek mecburiyetindedir (35). Çünkü 73 cü Maddenin (e) paragrafına göre malûmat *sadece* bilgi için gönderilmemiştir. 10 cu Madde ise Genel Kurulun Andlaşma çerçevesine giren her türlü meseleleri görüşebilmesi ve tavsiyelerde bulunabilmesi için gerekli hukuki mesnedi temin etmektedir (36). Bu meseleler tabii olarak Genel Sekreterin raporunu da ihtiva etmektedir. Diğer taraftan 7 ci Maddenin 2 ci paragrafı ve 22 ci Madde hükümleri gereğince Genel Kurul görevlerini ifa edebilmesi için gerekli görlüğü tâli uzuvları vücade getirebilmektedir (37). Bu düşünce silsilesi takip edilince Andlaşmanın, Genel Kurulun malûmatı incelemesi için bir *ad hoc* komite ihdas edilmesine, böylece incelenen malûmat üzerinde tartışmalar yapmasına ve ülkelerin Andlaşma hükümlerine uygun bir şekilde idare edilmeleri için bazı tavsiyelerde bulunmasına cevaz verdiği görülür. 7 ci Maddenin 1 ci paragrafı Teşkilâtın “başlıca” uzuvları olarak beş uzvu saydığı nazarı dikkate alınınca, devamlı bir komitenin kurulmasına dahi herhangi bir anayasa manii olmadığı iddia edilebilir (38).

Muhtar olmayan ülkeleri tayin eden faktörler hakkında son gelişmeler

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi 1946 da, yani Genel Kurulun ilk toplantısı sırasında, muhtar olmayan ülkelerin tayini hususunda bazı güçlüklerle karşılaşmış ve neticede bu fikirden vazgeçilerek sadece bu ülkelerin isimlendirilmeleri ile iktifa edilmişti. 1947 ve 1948 de, anayasalara yapılan tadiller öne sürülerek, bazı ülkeler hakkında malûmat verilmesi durdurulunca Genel Kurul bu tadiller hakkında kendisine bilgi verilmesini idare ile sorumlu olan Devletlerden talep etmiştir (39). Bu karar uzun tartışmalara yol açmıştır. İdare ile sorumlu olan Devletlerin iddiaları şöylece hülâsa edilebilir: (a) kendi kendini henüz idare etmeyen ülkeleri tayin etmek idare ile sorumlu olan Devletlerin yetki-

(35). Bu maddenin son cümlesine göre Genel Sekreter “Teşkilâtın çalışması hakkında Genel Kurula bir yıllık rapor sunar.”

(36). Bu madde şöyle demektedir: “Genel Kurul, işbu Andlaşma çerçevesine giren veya bu Andlaşmada derpiş edilen uzuvlardan herhangi birinin yetki ve görevlerini ilgilendiren, her türlü mesele veya işleri görüşebilir ve... işbu mesele veya işler hakkında, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Üyeleri ile beraber Güvenlik Meclisine tavsiyelerde bulunur.”

(37). 7(1) ci Madde Teşkilâtın “başlıca” uzuvlarını saydıktan sonra 7(2) ci Madde de “Gerekli görülebilecek tâli uzuvlar işbu Andlaşmaya uygun olarak ihdas edilebilecektir” demektedir.

(38). Birleşmiş Milletler Andlaşması hem çok taraflı bir anlaşma ve hem de Teşkilâtın anayasası mahiyetindedir. Burada anayasa tabiri kullanılması daha uygun görülmüştür.

(39). GA Resolution 22 (III).

si dahilindedir; (b) bu ülkelere anavatan anayasası hükümleri gereğince muhtariyet verildiği takdirde malûmat gönderilmesi durdurulabilir; (c) bir ülkeye dahili işlerinde muhtariyet verildiği takdirde, harici işleri kısmen veya tamamen anavatan tarafından idare edilse dahi, bu ülke 73 cü Maddenin (e) paragrafı vecibeleri dışında kalır; (d) XI ci Bölümün tatbik edilebileceği diğer bazı ülkeler mevcuttur. Bu hükümlerin sadece deniz-aşırı ülkelere tatbik edilmeleri adil değildir (40). İdare ile sorumlu olmayan Devletler tarafından ileri sürülen aksi görüşler de şöylece hülâsa edilebilir: (a) muhtar olmayan ülkeleri tayin etmek Genel Kurulun yetkisi dahilindedir; (b) muhtar olmayan ülkelerle anavatan arasındaki münasebetler Birleşmiş Milletler camiası çerçevesi içine girmektedir; her Üye Devletin Andlaşma mucibince bu ülkeler üzerinde sorumlulukları vardır; (c) malûmat gönderilmesini durdurma sadece bir ülke her sahada muhtar olduğu zaman kabildir; (d) malûmatı durdurmak için herhangi bir anayasa manii varsa bunun Genel Kurul tarafından kabule şayan olması gerekir (41).

Genel Kurul aldığı muhtelif kararlarla bir ülke halkının ne zaman muhtariyete eriştiğini tayin etme meselesinde yetkinin kendisine olduğunu açık ve kesin bir şekilde ifade etmiştir (42). Bundan başka 6 cü Genel Kurul 10 Üye temsilcisinden müteşekkil bir "Ad Hoc Faktörleri Komitesi" ihdas ederek "bir ülke halkının kendi kendini henüz idare edip etmediğini tayin hususunda nazarı dikkate alınacak faktörler" üzerinde çalışmasını Komiteden talep etmiştir (43). Komite 8 ci Genel Kurula "Bağımsızlığa veya başka muhtariyet sistemlerine erişildiğine delâlet eden faktörler" başlığı altında bir faktörler listesi sunmuştur. Genel Kurul tarafından tastik edilen bu listede "kendi kendini idare etme" tabirinin tek bir idare şeklini ifade etmediği fakat muhtelif şekiller arz edebileceği bildiriliyordu. Bu şekiller şunlardır : (a) bağımsızlık, (b) diğer tasrih edilmeyen kendi kendini idare sistemleri ve (c) bir ülkenin eşit şartlar altında ve kendi serbest iradesiyle anavatanın veya başka bir Devletin bir bütünü şeklinde idare edilmesi (44).

(40). A/AC.28/SR.2.; GA(IV), 4th Com., 116, 117 ve 124 cü toplantılar.

(41). *Ibid.*, 109, 124 ve 125 ci toplantılar.

(42). GA Resolutions 334(IV), 448(V), 648(VII), 742(VIII) ve 849 (IX).

(43). GA Resolution 567(VI). 1952 de Komite şu Devlet temsilcilerinden teşekkül etmişti : Avusturalya, Belçika, Birmanya, Küba, Danimarka, Fransa, Guatemala, Irak, Birleşik Devletler Venezuela. Komite çalışmalarını Eylül 1952 de tamamladığı halde 7 ci Genel Kurul yeni bir **ad Hoc** Komite tesis ederek faktörlerin daha teferruatlı olarak açıklanmasını talep etti. Yeni Komiteye Danimarka ve Fransa yerine Hollanda ve Birleşik Krallık seçilmişlerdi.

(44). GA Resolution 742(VIII).

Böylece tespit edilen faktörlerle XI ci Bölümde zikredilen kendi kendini idare şeklinin bağımsızlıktan başlayarak ülkelerin kendi serbest iradeleriyle anavatanın bir parçası olarak idare edilmelerine kadar muhtelif şekilleri alabileceği kabul edilmiş oldu. Tespit edilen faktörler elâstiki olmaları bakımından realist bir durum arz etmektedirler. Bu şekilde muhtar olmayan ülkeler, İngiliz Milletler Camiası'nda veya federal sistemlerde olduğu gibi yeni tertiplere kendi serbest iradeleriyle girdikleri taktirde, muhtar ülkeler olarak sayılabileceklerdir (45). Bazı yazarlar kabul edilen faktörler standartının çok yüksek olduğunu, bu standartın yalnız muhtar olmayan ülkeler tarafından değil fakat bazı bağımsız Devletler tarafından dahi karşılanamayacaklarını ve böylece bu ülkelerin muhtariyete erişebilmelerinin daha da güçleştirilebileceğini iddia etmişlerdir (46). Bu iddiaların aksi de doğru olduğu kanaatindeyiz. Yüksek olarak tespit edilen faktörler bahis konusu ülkelerin bir an önce muhtariyete erişmeleri için teşvik edici bir tesir icra edebilirler, yani bir veya birkaç sahada temin edilen muhtariyetin diğer sahalarına da teşmili gayretini artırabilirler. Aksi taktirde kendi kendini idare kabiliyetinin geliştirilmesi sonsuz olarak sürüncemede bırakabilir.

Netice

Muhtar olmayan ülkelerin gelişmeleri hususunda Birleşmiş Milletlerin rolü uzun yıllardan beri münakaşa konusu olmuştur. Bu ülkeler hakkındaki Andlaşma hükümleri iki gurup Devlet tarafından, yani bir yandan sömürge sahibi olmayan Devletler ve bilhassa sömürge statüsünden yeni sıyrılan Devletler tarafından ve diğer yandan da sömürgeci Devletler tarafından değişik şekillerde yorumlanmışlardır. Birinci gurup Devletler Andlaşma hükümlerini geniş tefsire tabi tutarak Teşkilâtın bu ülkeler üzerindeki yetkisini arttırmaya, ikinci gurup Devletler ise bu hükümleri dar tefsire tabi tutarak ve Madde 2, paragraf 7 nin tahdit edici hükümlerinden istifade ederek bu yetkiyi azaltmaya gayret etmişlerdir (47). Birinci gurup Devletler Genel Kurulda çoğunluğu teşkil etmeleri sebebiyle emellerinde muvaffak olmuşlardır.

Andlaşma hükümlerin nasıl tefsir edileceklerine dair hiçbir kayıt bulunmamaktadır. Tatbikatta her organ kendini alâkadar eden hüküm-

(45). Charmian Edwards Toussaint, "The United Nations and Dependent Peoples," **The Yearbook of World Affairs**, 1954, s. 248.

(46). Clyde Eagleton, "Self-Determination in the United Nations," **The American Journal of International Law**, January 1953, s. 88 vd.

(47). 2(7) ci Madde şöyle demektedir: "İşbu Andlaşmanın hiçbir hükmü, ne özü itibariyle bir Devletin millî yetkisi içinde bulunan işlere, Birleşmiş Milletlerin karışmasına cevaz verir, ve ne de Üyeleri, bu gibi işleri, işbu Andlaşma gereğince bir çözme tarzına bağlamaya icbar eder...."

leri kendisi tefsir etmektedir. Muhtelif maddelerin tefsiri için Milletlerarası Adalet Divanının istişari mütalâasına müracaat edilmesi hususunda yapılan tekliflerin, bir kişi istisna edilirse, hemen hemen hepsi reddedilmişlerdir. En bitaraf tefsirin, kararlarını devletler hukuku kaidelerine istinat ederek veren Divan tarafından yapılacağına şüphe yoktur. Bununla beraber biz muhtar olmayan ülkeler meselelerinde Genel Kurulun vermiş olduğu kararların Andlaşma hükümlerini ihlâl etmedikleri kanaatindeyiz.

Genel Kurul kararlarının tavsiyeden öteye gidemeyecekleri malumdur. Buna rağmen bu kararlar tatbikatta Devletler tarafından geniş ölçüde uygulanmışlardır. Böylece Birleşmiş Milletler sömürgelerin bir hukuk nizamı çerçevesi içinde idare edilmeleri ve eskisine nispetle daha süratle geliştirilmeleri bakımından faydalar sağlamıştı. Genel Kurulda vuku bulan tartışmaların dünya halk efkârına ve dolayısıyla sömürgeci Devletler üzerine icra ettikleri tesirler nazarı dikkate alınınca, Teşkilâtın daha adil sömürge idaresi temini bakımından indirek yardımları da olduğu neticesine varılır.